
נספחים

פרסומים

סקרים

שנטל וסרשטיין, **מקבלות גמלאות אמהות בשנת 2014**, סקר מס' 265, מארס 2015

בחוברת נתונים על נשים שקיבלו אחת מגמלאות האמהות בשנים 2010-2014 בהשוואה לשנים קודמות ותוך פירוט מאפייני הדמוגרפיה ומאפייני התעסוקה והשכר שלהן. בנוגע לנשים שקיבלו גמלה לשמירת היריון מובאים גם מאפיינים רפואיים. בכל גמלאות האמהות מספר המקבלות גדל ב-2014.

ב-2014 שולם מענק לידה לכ-173 אלף נשים, כ-70% בהן (120 אלף) קיבלו דמי לידה. רוב הלידות (98%) היו לידות של ילד אחד. דמי לידה לאב שולמו לראשונה במאי 1998. ב-2014 קיבלו את הגמלה כ-470 גברים.

כ-12 אלף נשים קיבלו גמלה לשמירת היריון בשנה זו. כ-20% בהן התחילו להיעדר מעבודתן כבר ברבעון הראשון להיריון, עוד כ-44% ברבעון השני, והיתר – כ-36% – התחילו להיעדר ברבעון השלישי.

אסתר טולידנו, **מקבלי דמי אבטלה בשנת 2014**, סקר מס' 266, מארס 2015

בחוברת נתונים על מובטלים שקיבלו דמי אבטלה בשנת 2014 בהשוואה לשנים קודמות ותוך פירוט מאפייני הדמוגרפיה ומאפייני התעסוקה של המקבלים. עוד מוצגים בחוברת כמה אפיונים של האבטלה.

על-פי הנתונים, מספר המקבלים דמי אבטלה עלה בכ-4% ומספר הבלתי מועסקים ירד בכ-3%. כ-223 אלף מובטלים שונים קיבלו דמי אבטלה בעבור יום אחד לפחות – 72 אלף בממוצע לחודש, שהם כשליש מסך הבלתי מועסקים בכוח העבודה. בסך הכל שולמו דמי אבטלה בסכום של 3.3 מיליארד ש"ח, שהם כרבע מסך דמי הביטוח שנגבו לענף זה.

שנטל וסרשטיין, נשים המקבלות דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי,
סקר מס' 267, אפריל 2015

בסוף 2014 היו כ-52 אלף תיקי מזונות פעילים במוסד לביטוח לאומי: כ-18 אלף תיקים של מקבלות דמי מזונות וכ-37 אלף של נשים שחדלו לקבל תשלום אך נשאר חוב של בני הזוג. דמי המזונות ממומנים באמצעות התקבולים מבני הזוג החייבים ובאמצעות תקציב המדינה.

ב-2014 שילם המוסד דמי מזונות בסכום של כ-421 מיליון שקלים חדשים. סך התקבולים מהחייבים לתקופה זו הגיע לכ-178 מיליון ש"ח, שהם 42% מסך התשלומים ששולמו לנשים בשנה זו.

שיעור הגבייה מהחייבים ירד ירידה ניכרת לעומת 2012 עקב שינוי בתהליכי גביית החוב: מאוקטובר 2014 הועברה הגבייה מהחייבים מהביטוח הלאומי לרשות האכיפה וההוצאה לפועל.

סך החוב שהצטבר מהפעלת חוק המזונות ב-1972 מסתכם בכ-5.1 מיליארד ש"ח. כשליש הוא "חוב אבוד", שכן כשליש מהחייבים נמנים עם מי שאינם יכולים לשלם את חובם (נפטרו, שוהים בחוץ לארץ, אסירים, מי שפשטו רגל או מקבלי גמלה להבטחת הכנסה).

שרון אסיסקוביץ, היבטים בביטוח סיעוד 2013, סקר מס' 268, יוני 2015

ב-2013 כ-156.5 אלף נשים וגברים מעל גיל פרישה (כ-17% מכלל אוכלוסייה זו) קיבלו גמלת סיעוד מדי חודש בממוצע; 70% בהם נשים. ההוצאה השנתית הגיעה לכ-4.8 מיליארד ש"ח. בשנים 2006-2013 גדל מספר הזכאים החודשי הממוצע בכ-3.9% מדי שנה, וההוצאה לגמלאות – בכ-6.8% מדי שנה.

התפלגות הגילים של הזכאים מלמדת כי הם מבוגרים יותר מכלל אוכלוסיית הקשישים. מ-2008 מבחני התלות נעשים גם בידי רופאים מומחים בגריאטריה, על-פי מסמכים ובאמצעות ועדות ערר. בסוף 2013 יותר מ-5% מהזכאים נבדקו שלא בידי מעריך/ה מטעם הביטוח הלאומי בביתם.

בדצמבר 2013 יותר מ-76 אלף מטפלות ומטפלים ישראלים העניקו טיפול אישי בבית. הרוב המכריע היה נשים, ויותר ממחציתן בנות 50 או יותר.

עוד בפרסום: מאפייני הזכאים לגמלה ב-2013; הזכאים החדשים והזכאים שנגרעו לפי מאפיינים שונים כמו רמת הגמלה, מין וגיל, מצב כלכלי, ותק בארץ והעסקת מטפלות/צמודה.

אבנר שרף, פשיטות רגל ופירוק תאגיד: תשלומי גמלאות וגביית חובות 2014, סקר מס' 269, יולי 2015

ב-2014 החל הענף לטפל בפרסום נתונים על תשלומי ענף זכויות עובדים בפשיטות רגל ובפירוק תאגיד ב-2014 ובהשוואה לשנים קודמות, וכן ממצאים על חובות בדמי ביטוח של מעסיקים בכינוס נכסים ופשיטות רגל ועל גבייתם. ב-634 תיקי מעסיקים בפירוק, שבהם הוגשו תביעות עובדים ותביעות קופות גמל – עלייה של 11.6% לעומת 2013. במהלך השנה אושרו 10,558 תביעות עובדים ושולמו 329.2 מיליון שקל לעובדים ולקופות גמל.

מהתפלגות התביעות החדשות של עובדים שאושרו בחמש השנים האחרונות לפי ענף כלכלי, עולה כי 50.4% מהן היו בענפי שירותים, 24.5% בענף המסחר ו-14.6% בתעשייה וחרושת. ב-2014 הצליח הענף לגבות מהמפרקים 31 מיליון ש"ח, בגין גמלאות ששולמו בעבר.

נטליה גיטלסון, הן כהן ונועם רענן, תאונות עבודה בישראל, 2010-2014, סקר מס' 270,

דוח זה מציג נתונים מקיפים על תאונות עבודה בישראל שאירעו בעבודה בלבד, ללא תאונות בדרך, כלומר כ-75% מכלל תאונות העבודה. בדוח נעשו ניתוחי

מידע שלא נעשו בעבר בכל הנוגע לתאונות עבודה ולמאפייני האוכלוסיות הנפגעות בהן, גורמי הפגיעה העיקריים ועוד.

ייחודו של הדוח הוא בשילוב של מסד הנתונים של מינהל המחקר של הביטוח הלאומי, המחזיק נתונים בנוגע לתאונות העבודה שעובדים נפגעו בהן, עם הנתונים של הרשות למינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית במשרד הכלכלה, שבידיה נתונים על התאונות שגרמו למות עובדים.

בשנים 2010-2013 נפגעו יותר מ-209 אלף עובדים במקומות עבודה בישראל הנתונים מהדוח והמשמעויות הנגזרות מהם מציבים לפני גורמי הפיקוח, האכיפה והרווחה הממשלתיים, כמו גם בפני המעסיקים והעובדים בישראל, את ההכרח לחתור ללא לאות למען קיומה וביסוסה של סביבת עבודה בטוחה ובריאה.

רפאלה כהן וחייה רבין, **חברות בקופת חולים, 2014**, סקר מס' 271, ספטמבר 2015

הדוח מציג נתונים על חברות בקופות החולים ב-2014 – התפלגות המבוטחים לפי משתנים דמוגרפיים וכלכליים שונים לפי יישובים. הנתונים מתבססים על קובץ הבריאות שמנהל המוסד לביטוח לאומי והמשמש מקור הרישום הבלבדי של כלל תושבי מדינת ישראל החברים בקופות החולים.

בסוף 2014, כ-8.202 מיליון נפש היו מבוטחים בקופות החולים – גידול של 1.9% לעומת 2013. 52.4% מהם מבוטחים בקופת החולים הכללית, כ-25% בקופת חולים מכבי, 13.7% בקופת חולים מאוחדת ו-8.9% בקופת חולים לאומית.

289,468 מבוטחים חדשים נרשמו באחת מקופות החולים, 49.7% מהם נרשמו בכללית, אחוז נמוך מעט ממשקלה של הקופה בכלל המבוטחים. לעומת זאת, 26.4% מן המבוטחים החדשים הצטרפו למכבי, 15.5% הצטרפו לקופת החולים מאוחדת והשאר – 8.4% – ללאומית.

במהלך 2014 עברו כ-136,580 מבוטחים לקופה אחרת. כתוצאה מכך נוספו לכללית 6,720 מבוטחים ומיתר הקופות נגרעו מבוטחים: ממאוחדת 4,410 מבוטחים, מלאומית 1,190 מבוטחים וממכבי 1,120 מבוטחים. התופעה של זוגות וילדיהם המבוטחים בקופות שונות עקבית ומתמשכת.

בדומה לשנים קודמות, נמצא כי בקופות החולים מכבי ומאוחדת מבוטחות האוכלוסיות בעלות ההכנסה הגבוהה ביותר, ואילו בכללית ובלאומית – האוכלוסיות בעלות הכנסה נמוכה יותר. כך למשל ההכנסה הממוצעת לחודש עבודה של חברי מכבי ב-2014 היתה גבוהה ב-39.5% משל חברי קופת חולים לאומית וב-24.3% מההכנסה של חברי קופת חולים כללית.

מרק רוזנברג, שכר והכנסות מעבודה לפי יישוב ומשתנים כלכליים שונים

2013, סקר מס' 272, אוקטובר 2015

בסקר מוצגים נתונים לשנת 2013 על שכר והכנסה לפני מס, על תעסוקה ועל מעמד בעבודה לפי משתנים דמוגרפיים וכלכליים שונים. הסקר עוסק באוכלוסיות העובדים השכירים והעובדים העצמאיים המבוטחים בביטוח הלאומי והוא מספק מידע על עשירונים ועל מדד האי-שוויון בהכנסות מעבודה לפי יישוב. נתוני השכר אינם מתוקנים לחלקיות המשרה.

ב-2013 היו רשומים בקובצי המוסד לביטוח לאומי כ-3.4 מיליון עובדים שכירים שונים שקיבלו שכר בעבור חודש אחד לפחות, כ-249 אלף עובדים עצמאיים וכ-46 אלף עובדים שהיו גם שכירים וגם עצמאיים.

הממצאים העיקריים: השכר הממוצע לחודש עבודה של שכירים היה ב-2013 9,708 ש"ח; שכר הנשים לחודש עבודה (7,799 ש"ח) היה נמוך בכ-32.6% מהשכר הממוצע של הגברים (11,582 ש"ח); השכר הממוצע לחודש בשנה של השכירים היה 8,247 ש"ח – 84.9% מהשכר הממוצע לחודש עבודה, משום שיש עובדים שאינם עובדים שנה שלמה.

משש הערים הגדולות (שבהן יותר מ-200 אלף תושבים) ירושלים בתחתית הרשימה עם שכר ממוצע לחודש עבודה ששיעורו 84.5% מהשכר הממוצע במשק ואחריה אשדוד – 90.5%. בפתח תקוה, חיפה, ראשון לציון ותל אביב, לעומת זאת, השתכרו שכר הגבוה מהשכר הממוצע – 108.2%, 108.4%, 109.5% ו-118.9% בהתאמה.

שרון אסיסקוביץ, **היבטים בביטוח סיעוד, 2014**, סקר מס' 273, אוקטובר 2015

ב-2014 כ-159.3 אלף נשים וגברים מעל גיל פרישה (שהם 16.6% מכלל אוכלוסייה זו) קיבלו גמלת סיעוד מדי חודש בממוצע; 70% בהם נשים. ההוצאה השנתית על גמלאות סיעוד הגיעה לכ-5 מיליארד ש"ח.

התפלגות הגילים של הזכאים מלמדת כי הם מבוגרים יותר מכלל הקשישים. מ-2008 מבחני התלות נעשים גם בידי רופאים מומחים בגריאטריה, על-פי מסמכים ובאמצעות ועדות ערר. בסוף 2014 יותר מ-5% מהזכאים נבדקו שלא בידי מעריך/ה מטעם הביטוח הלאומי בביתם.

בדצמבר 2014 יותר מ-78 אלף מטפלות ומטפלים ישראלים העניקו טיפול אישי בבית. הרוב המכריע היה נשים ויותר ממחציתן בנות 50 או יותר. 120 חברות סיעוד סיפקו את שירותי הטיפול, 69 בהן חברות פרטיות ו-51 מלכ"רים. החברות הפרטיות העניקו כ-73% מהשעות בחודש זה.

עוד בפרסום: מאפייני כלל הזכאים לגמלה ב-2014; הזכאים החדשים והזכאים שנגרעו לפי מאפיינים שונים כמו רמת הגמלה, מין, גיל, מצב כלכלי, ותק בארץ ובעלות על היתר להעסקת מטפלת/זר/ה.

אופיר פינטו, **מקבלי גמלה לילד נכה וקצבה לשירותים מיוחדים 2014**, סקר מס' 274, דצמבר 2015

חוק הביטוח הלאומי מגדיר שלוש קצבאות שונות לאנשים התלויים בעזרת הזולת בפעולות היומיום על-פי קבוצות גיל: גמלה לילד נכה – לילדים שעדיין לא מלאו להם 18; קצבה לשירותים מיוחדים לנכים – לבני 18 עד גיל פרישה;

וגמלת סיעוד – למי שהגיעו לגיל פרישה. מבחני הזכאות ורמות הגמלה שונים מקבוצה לקבוצה. הסקר מתמקד בשתי הקבוצות הראשונות. הפרסום מציג את מאפייניהם של מקבלי קצבאות אלה בשנת 2014, תוך הבחנה בין מי שהצטרפו בשנה זו לבין מי שהחלו לקבל אותן בשנים הקודמות.

הגמלה לילד נכה נועדה לסייע למשפחה המטפלת בילד עם צרכים מיוחדים בהוצאות הכרוכות בטיפול בו ולעודד אותה לטפל בילד במסגרת הבית והקהילה. בשנה האחרונה עלה קצב הגידול במספר מקבלי הגמלה בעקבות הרחבת עילות הזכאות לה, ובדצמבר 2014 הגיע מספרם לכ-42 אלף, שהם כ-15% מסך הילדים עם צרכים מיוחדים בישראל.

הקצבה לשירותים מיוחדים משולמת לבני 18 עד גיל הפרישה (ולעתים גם לאחר מכך) התלויים בעזרת הזולת בפעולות היומיום או הזקוקים להשגחה מתמדת למניעת סכנת חיים לעצמם או לאחרים. כ-49 אלף איש קיבלו ב-2014 קצבה זו מדי חודש. מספר המקבלים הוסיף לגדול לעומת שנים קודמות, בין היתר בגלל הרחבת תנאי הזכאות לקצבה על-פי מבחן ה-IDAL.

מחקרים לדיון

אסתר טולידנו ודניאל גוטליב, **שכירים במשרה חלקית ואבטלה מורחבת 2000 – 2011**, מחקר מס' 120, מארס 2015

מחקר זה דן בתופעת העבודה במשרה חלקית – מרצון ושלא מרצון – ובהטיות הנובעות ממנה במדידת שיעור האבטלה לפי השיטה המקובלת. המחקר בדק גם את תופעת המובטלים המתייאשים מחיפוש עבודה. בעבודה זו נמדד היקף האבטלה החלקית שיש להוסיף לשיעור האבטלה הרגיל. נבנה מדד המבוסס על שיעור הבלתי מועסקים בתוספת השפעה של אי-עבודה בגלל עבודה חלקית שלא מרצון ובתוספת של עבודה חלקית מרצון על האוכלוסייה בגיל העבודה שאינה שייכת לכוח העבודה. נמצא כי שיעור האבטלה המורחבת גדל בכ-15% בקרב הגברים וב-50% בקרב הנשים.

שרון אסיסקוביץ, **בדיקות לגמלת סיעוד בידי רופאים מומחים בגריאטריה לבני 80-89 – הגל השני של התוכנית הניסיונית**, מחקר מס' 121, מאי 2015

המחקר מתמקד בגל השני של התוכנית הניסיונית לבחירה ברופאים מומחים בגריאטריה לביצוע בדיקות לתובעי גמלת סיעוד בני 80-89 בשישה מסניפי המוסד לביטוח לאומי בתקופה שמאוקטובר 2013 עד יולי 2014. המחקר מציג את שיעור הבדיקות על ידי רופאים מכלל בדיקות התלות, השוואה של תוצאות הבדיקות בידי רופאים לתוצאות הבדיקות בידי מעריכות מטעם המוסד לביטוח לאומי ואת מאפייני הנבדקים בשתי הקבוצות. כמו כן המחקר משווה בין הגל השני של התוכנית הניסיונית לבין הגל הראשון, שנעשה בתקופה שממאי 2012 עד אפריל 2013 בשלושה מסניפי הביטוח הלאומי.

אסתר טולידנו, **מובטלים שחזרו לקבל דמי אבטלה בשנים 2003-2014**, מחקר מס' 122, יולי 2015

מינהל המחקר והתכנון מציג לראשונה פרסום על מובטלים שחזרו לקבל דמי אבטלה.

במסגרת שינויי חוק בשנים 2002-2003, שהחמירו עם המובטלים, הוגבלו תנאי הזכאות למובטלים עד גיל 40 השבים למערכת האבטלה בתוך ארבע השנים שממועד הכניסה הראשון: התקופה המרבית לתשלום בארבע השנים הללו היא 180% מהתקופה המרבית שהם זכאים לה מדי שנה (במקום 100%), ודמי האבטלה לאחר תקופה מרבית אחת לא יעלו על 85% מהשכר הממוצע (במקום מלוא השכר הממוצע).

נמצא כי פחות מ-10% מן המובטלים שחזרו לקבל דמי אבטלה מיצו את מלוא זכאותם במשך ארבע שנים (180% מהתקופה המרבית). במעקב של 12 שנה נמצא כי כ-56% מהמובטלים שהחלו לקבל דמי אבטלה ב-2003 לא חזרו לקבל עד 2014, כלומר רובם קיבלו בתקופה זו דמי אבטלה רק פעם אחת, עוד כ-28% קיבלו דמי אבטלה פעמיים ו-15% חזרו פעם שלישית ויותר – בדרך כלל מובטלים עונתיים.

נתנאלה ברקלי, מירי אנדבלד ודניאל גוטליב, על סולמות שקילות ומדידת עוני בישראל 1968-2013, מחקר מס' 123, דצמבר 2015

סולמות שקילות הם כלי להשוואה של רמת הרווחה הכלכלית של משקי בית השונים בגודלם ובמאפייני דמוגרפיה נוספים. הם נועדו לחשב מדדים של עוני, רמת חיים וחלוקת משאבים, כגון הכנסות והוצאות. סולם השקילות הישראלי המבוסס על הגישה של אנגל נבנה לראשונה בידי מינהל המחקר של הביטוח הלאומי בסוף שנות השישים לצורך הוצאת דוח העוני הראשון ב-1971 והוא משמש את הביטוח הלאומי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה וחוקרים עד היום.

מחקר זה דן בשאלה, אם הסולם הרשמי של הביטוח הלאומי מייצג עדיין ותקף לנתוני הצריכה כיום. הבדיקה נעשתה על בסיס נתוני סקרי הוצאות משקי בית היסטוריים. בבדיקה מוקדמת מ-1989 הסיקו שמואלי, אחדות ויעקב כי סולם השקילות על בסיס סקר ההוצאות בשנה זו הניב תוצאה דומה למקורית. המחקר בדק גם את רגישות סולם השקילות להגדרות נוספות של הוצאה

בסיסית ואת התוצאות מול סולם השקילות המקובל כיום ב-OECD ומשמש בהשוואות בינלאומיות.

המסקנה העולה מן המחקר היא, שגם בפרספקטיבה מ-2013 סולם השקילות תקף אם מקבלים את סולם השקילות של אנגל כהנחת עבודה, ושהשימוש בסולמות האחרים אינו משנה את המגמה הכללית של תחולת העוני, אף שיש סטיות, בדרך כלל כלפי מטה, בהשוואה לסולם הרשמי. עם זאת, כן ניכרת השפעה על תחולת העוני של תת-קבוצות באוכלוסייה. מסקנה מרכזית נוספת היא, שככל שמשקל הדיור בהוצאה הבסיסית שממנה נגזר סולם השקילות גדול יותר, כך מתקרב סולם השקילות לזה של ה-OECD. תוצאה זו מתחזקת יותר כאשר מתחשבים בהוצאה בעין על הדיור. אין זה מפתיע, שכן הוצאה על הדיור מגלמת בתוכה את רוב היתרונות לגודל הגלומים בהוצאה לצריכה של המשפחה.